

Jobs grav finns i flera länder, en av dem är Sultanatet Oman

Al Dahariz North

I år blev det en nionde säsong man kunde åka charterflyg från Sverige till Oman, men fast jag inte besökt landet tidigare förstår jag att inte mycket har hänt denna tid för att öka landets turism. Men vill man ha sol, värme och behagligt glest överallt, såväl i landets andra storstad Salalah som på stränderna, ger Oman detta med råge. Och är det inte det man saknar ibland, att slippa konkurrerande intryck, att slippa trängsel både i ens fysiska miljö och mentalt inombords?

Det som slår mig på en gång, är landets vackra och smäckra arkitektur och avsaknaden av pråliga dekorationer. Det är som om man skulle ha stigit in i ett ljust andaktsrum. För den som vill skala bort allt oavbrutet brus här hemma så som negativa nyheter, duperande reklam, trafikstockningar och neonblink, mobilsignaler, och slippa tvingas höra andras samtalssekvenser överallt, för att inte tala om ens egna återkommande tankar på ogjorda saker eller liknande, då är Oman en själens oas.

Dhofarbergen i södra Oman förvandlas till ett prunkande grönt paradiset under monsunen (jun-sept), khareef, det enda stället på Arabiska halvön, som annars består av ökensand och bara har 1 % odlingsbar mark.

Under khareef kommer den inhemska turismen igång.

Till min stora förvåning får jag höra att den gammaltestamentliga patriarken Job har en grav i Beit Zarbij 3–4 mil uppåt mot Dhofars bergsområde nära Salalah. Nabi Ayyub, profeten Job, som han heter på arabiska skulle ha tillbringat sin sista tid här i Oman och därför begravts här. Graven besöks dagligen av pilgrimer och visas för turister för dess attraktiva läge på 1000 meters höjd med utsikt över kuststaden Salalah.

Men graven är inte den enda, hans grav lär finnas i flera länder, t.ex. i Turkiet, Libanon, Palestina, Uzbekistan, Irak och Syrien. Men har egentligen faktafel någon betydelse med tanke på att den mångtusenåriga hjältemyten fortfarande lever och inspirerar människor att söka svar eller mening till sina lidanden? Gravbesöket uppväcker ändå själva myten till liv och besökarna blir förstärkta att hålla ut med sina egna lidanden och trösta sig på sin övertygelse om Guds mening med allt.

Enligt apokryfiska legender föds Job i Bosra i dagens södra Syrien. Hans far hette Serah, en av Esaus ättlingar, och hans mor Bosorrha var arab. Job blir Edoms andra kung i ordningen och är bosatt i Uz i dagens södra Jordanien när hans samtida avlägsna kusiner ännu levde som slavar i Egypten. Vid den här tiden hade Jakobs (Israels) son Josef, som ödet upphöjt till faraos högra hand, dött och Moses hade ännu inte blivit Guds profet att leda sitt folk, Israels tolv stammar, ut ur Egypten till Kanaans land.

Jobs rykte om att vara en rättrådig, barmhärtig och rättvis man mot fattiga och som fruktade Gud, hade spritt sig i dessa trakter. Han var inte israelit utan edomit med en arabisk hustru och han bekände sig till en monoteistisk tro på en enväldig Gud som hette Jahve, samma namn som israeliternas Gud. Legenderna övertogs av judarna på deras väg mot Kanaan och den börjar med hur Jahve satt på sin tron med sin rådssamling (gudasöner) i likhet med den grekiska pantheon som försåg sig med ett slags spioner att kontrollera hur människorna levde på jorden. Jahve hade då vänt sig till Satan, på hebreiska åklagare/ anklagare, och undrade om Satan hade lagt märke till hans tjänare Job, att det på hela jorden inte fanns en så rättrådig man som han, ingen som så fruktar Gud och skyr allt ont. Det var ingen tvekan om hur nöjd Gud var för det goda förhållandet som rådde mellan honom och Job. Men Satan tyckte inte det var så anmärkningsvärt såsom Gud bistått Job med ett så gott liv med stora rikedomar med tjänare och många söner och döttrar – hur lätt var det då inte att vara en rättrådig man? Men skulle han få ta ifrån Job allt detta goda, så nog skulle Job snart förbanna Gud "rakt i ansiktet", menade Satan.

Från Guds sida var utgången säker så han lät det ske. Satan tog ifrån Job all hans rikedom med boskap i tusental och alla hans barn, sju söner och tre döttrar, men Job svarade: "Naken kom jag ur min moders liv, naken vänder jag åter. Herren gav och Herren tog, lovat vare Herrens namn."

När gudasönerna åter samlades frågade Gud åklagaren om han lagt märke till Jobs trofasthet. Satan anhöll nu att få orsaka Job kroppslig skada för att bevisa sin tes att en oskyldigt drabbad Herrens tjänare till slut skulle förbanna sin Gud.

Job drabbas av varbölder (spetälska) och hans förtvivlade hustru Uzit uppmanade honom att förbanna Gud och dö bort ifrån allt elände. Men Job svarar: "Du talar som en däre. Vi tar emot det goda från Gud, skall vi då inte också ta emot det onda?"

Jobs fossiliserade fotavtryck är ovanligt stort. Job var enligt legenden en stor man, både fysiskt och andligt. Graven är nära nog 4 meter lång. Pallan vid huvudändan är till för rökelsekar.

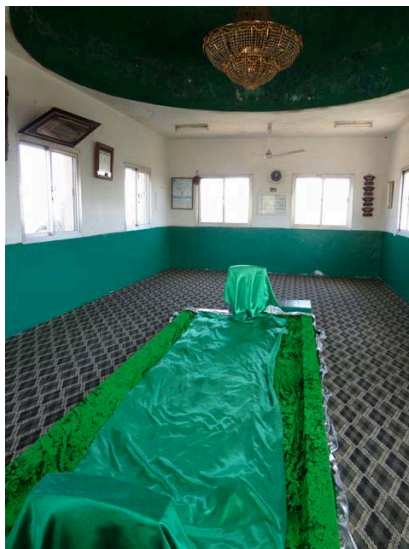
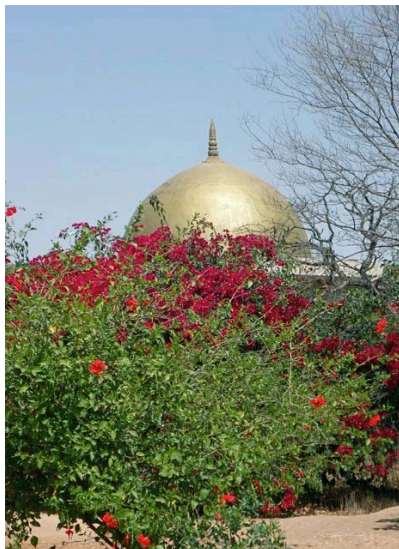
När Jobs vänner, Elifas, Bildad, Sofar och Elihu, fick höra vad som drabbat honom kommer de för att trösta honom. Men enligt deras rådande uppfattning vedergäller Gud onda gärningar och det är därför Job nu lider för sina hemliga synder och har därför förtjänat sin olycka. Men Job framhärdar att han inte har syndat och försvarar sin ära. Förtvivlad förbannar han sin egen födelse för sitt utdragna lidande, men smädar inte Gud.

Så Job blir inte tröstad, tvärtom anser han att vännernas tal hånar Gud och han försvarar sig genom att påpeka att han inte är ensam att lida orättvist när man ser sig omkring.

Till slut tar Elihu till orda mot alla och menar att Gud skaparen är utom allt mänskligt klander eftersom han inte har något intresse av att skada människor. Lidande behöver inte vara straff för uppenbara synder, men likväl som tukt och varning för människan. Han klandrar Job för att ha förbannat sin födelse och ifrågasatt Guds rättfärdighet. Guds vishet är oändlig och kan inte förstås av människor, menade han.

Till sist talar Gud till Job och hans vänner i form av en stormvind. Kan någon ifrågasätta eller mäta sig med Gud som skapat hela universum och allt levande som är beroende av hans ynnest? I sin vrede vänder sig Gud till vännerna som tolkat felaktigt hans avsikter och utdömer dem att brännoffa sju tjurar och sju baggar varefter de blir befriade från Guds fortsatta vrede – men bara om Job ber för dem, ty han skulle bönhöra Job.

Job som hade ångrat sina ord blir fullt återupprättad. Hans första fru hade dött men han får en ny familj med en dotter (Dinah) till Jakob och Job får samma antal barn som förut och dubbel ersättning för förlorad egendom: 14000 får, 6000 kameler, 1000 par oxar och 1000 åsneston. Job levde sedan 140 år till och fick se barn och barnbarn i fyra led. "Så dog Job, gammal och mätt av år." och enligt sägnen blev han 240 år.

Mausoleet med dess förgyllda kupol omges av en grönskande trädgård. I kupolens insida hänger en kristallkrona.

Jobs bok i Gamla testamentet anses som hebreiska litteraturens mästerverk som grundar sig i en edomitisk folklig berättelse om den fromme Job. Den jämförs med antikens grekiska ödestragedier, med Shakespeares dramer och Goethes "Faust" och många fler.

Jobs bok inleds av en prolog i prosa om Jobs rättrådighet och hur en av gudasönerna, Satan, utmanade Gud i något man kunde kalla för vadslagning. Att om Satan fick ta ifrån Job allt det goda Gud försörjt honom med, skulle hans rättrådighet inte hålla i längden.

Bokens tema i dialogform skrivs i vacker lyrik hur ohyggligt Satan prövar Job för att få honom att förbanna Gud. Temat berör i högsta grad hur och varför en oskyldig och alltigenom god människa får lida.

Epilogen övergår till prosa då Job får upprättelse för sitt oskyldiga lidande. Både Job och Gud går segrande ur dramat. Men Gud förklarar inte varför Job har fått lida, däremot gör han det klart för alla att hans motiv inte får ifrågasättas eftersom hans vishet står höjd över allt som han har skapat och därmed inte kan fullt ut förstås av en människa.

Den engelska poeten Alfred Tennyson hyllade Jobs bok som det största diktverk som någonsin skrivits och Victor Hugo skrev att om all litteratur skulle förgås i morgon och en enda bok skulle bevaras, skulle det vara Jobs bok.

Det var förträffligt nog också Jobs önskan: "Om ändå mina ord skrevs ner, om de ändå sattes på pränt, höggs in i klippan för alltid med järnstift och bly!" (19:23-24)

När än dessa rader har sagts och nedtecknats har den kompletta Bibeln idag översatts till över 450 språk, och enskilda avsnitt till cirka 2500 språk, och den är världens mest lästa, åtminstone tryckta bok, uppskattningsvis i mer än 4,7 miljarder exemplar!

Job och hans vänner, oljemålning av Ilja Repin, 1869, "Orkar du höra vad vi har att säga? Vem kan hålla tillbaka sina ord!" (Ryska museet, St Petersburg)

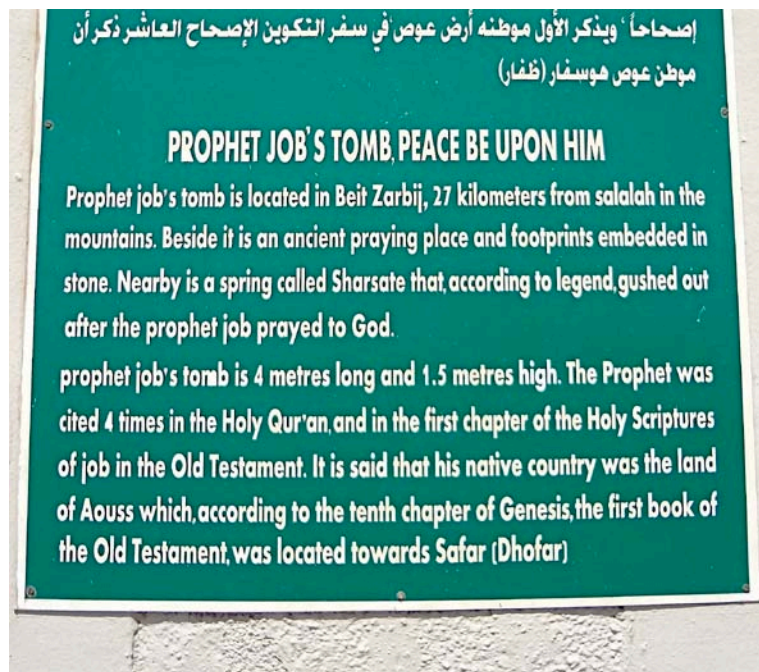
Muslimerna hedrar Job därför att Muhammed i Koranen hänvisar till Job som ett föredöme hur en trofast muslim ska vara. Han är upphöjt till en profet eftersom Gud talade direkt till honom i likhet med flera andra gammaltestamentliga gestalter. Några exegeter anser att Joblegenden ursprungligen mycket väl har kunnat spridas av nabatéer, en arabisk folkgrupp i norra Arabien med Petra som säte varifrån de rådde om handelskaravaners södra del av Sidenvägen, och att legenden senare översattes till hebreiska och upptogs i den judiska kanon.

Vid graven fick vi höra den lokala anekdoten om den rike Job. När han hade blivit som sjukast och alla hade tagit avstånd från honom såg han sig bäst att resa bort. Han hade kommit till Dhofar och uppmanats av sin fru att be Gud ta bort hans bördor. Men Job hade svarat att skulle inte Gud veta bäst vad han gjorde! Han fortsatte att om han finge bli frisk skulle han ge sin hustru 100 piskrapp. Men till slut vänder sig Job till Gud och ber om förbarmande. "Djävulen har plågat mig svårt och mina krafter är slut!", utbrister han.

Gud hör hans bön och uppmanar Job att stampa hårt på marken med sin fot. Då började vattnet sippra ur marken och bildade en källa. När Job tvättade sig i vattnet och drack av det, blev han frisk. Som sjuk hade han sett ut som en 250-åring, nu blev han ung som en 18-åring.

Job som hade svurit att han skulle ge piskrapp till sin hustru för att hon uppmanat honom att klandra Gud för sitt lidande och nu blev frisk, ångrade sig. Han älskade ju sin hustru och kom i svår konflikt med sina känslor att nu behöva göra henne illa. Men Gud hade skådat kvinnans förtvivlan och sa därför till Job att handla på följande sätt: "Tag en näve gräs och slå med den och bryt inte din ed! – Vi såg hans uthållighet och tålamod, en sann Guds tjänare! Han vände alltid tillbaka till Oss med ångerfullt sinne." (Sura 38:41-44)

Jobs fossiliserade fotavtryck vid mausoleet visas för besökare för att minnas miraklet hur vattenkällan kommit till. Som en konklusion vad man lärt sig av Joblegenden säger muslimerna det uttrycksfullt: Det finns ingen annan tillflykt undan från Gud än hos Gud.

Skylt vid ingången till mausoleumområdet.

När man läser Koranen lägger man märke till hur ofta den hänvisar till gammaltestamentliga profeter (drygt 20 st.), men jämförelsevis få hänvisningar till Nya testamentet. Muhammed kallade både judar och kristna för "Bokens folk". På hans tid fanns inte Bibeln översatt till arabiska. Nu kunde Muhammed varken läsa eller skriva så han måste ha levt i ett samhälle där båda dessa trosinriktningar var representerade och att han därför hade hört berättas om Bibelns innehåll och då särskilt om judarnas profeter.

Judar antas ha flyttat från Palestina till Arabien när romarna mejade ner Jerusalem år 79 e.v.t., och senare när alla områdets judar drevs i landsflykt år 135. När Muhammed med sitt följe år 622 flydde från förföljelserna i Mecka och bosatte sig i Medina bodde där tre större judiska klaner. Muhammed hade först bra kontakt med judarna och hyste hopp om att bli accepterad också som judarnas nya profet. Muhammeds mission var att göra slut på månggudadyrkan bland araberna och ena dem i en enda trosgemenskap, vilket nästan blev hans död när en inflytelserik klan i Mecka krävde att åtminstone ha några förfäders gudinnor kvar att dyrka. Judarna som redan hade en monoteistisk Jahvetro tyckte att de inte behövde någon ny religion.

Under en serie krigiska invecklingar och fientligheter från Mecka, ansåg Muhammed att de judiska klanerna inte stod på hans sida i Medina och att de till och med hade vänt sig emot honom. Muhammed utvisade de judiska klanerna från Medina. Med stöd av ett dekret som inte längre tillät två religioner i Arabien utvisades alla judar och kristna från den arabiska halvön år 641, utom från södra och östra kusten där judar bedrev sjöhandel.

Efter segern över Mecka år 630 hade Muhammed sänt sitt sändebud till Oman för att omvända araberna där. Den nya tron välkomnades. Den historiskt tidigaste bibliska anknytningen till Oman är Jobs grav nära Salalah. Men någon judisk bosättning känner man inte till efter 1100-talet. En brittisk löjtnant J.R. Wellsted dokumenterade under sin resa i Arabien att det fanns en mindre grupp judar i Muskat 1828, men att de bestod av förföljda flyktingar från Bagdad. I dagens Oman finns inget judiskt samfund trots att det i Oman inte funnits förföljelser mot judiska flyktingar från t.ex. Jemen, såsom det skett i de andra arabländerna.

Hur man har kunnat fastslå att man funnit Jobs grav just i Oman tycks det inte finnas några källor att tillgå, men att göra ett besök där går utmärkt. Det går inga lokala bussar

upp till berget och gravplatsen. Man måste ta taxi dit eller åka med researrangörers utflyktsbussar. Hyr man bil är det bra att veta att vägarna kan vara fulla av kameler. Orsakar man en olycka och en kamel skadas på dagtid får man betala för den och det kan bli mycket dyrt. Däremot måste djurägaren samla in sina djur inför kvällen och skulle en olycka med kamel ske på kvällstid är det djurägarens fel och han får stå för den ekonomiska förlusten.

Oman har länge varit ett stängt land men har på senare år öppnat sig mer och mer för omvärlden. Det kan också väntas att det kommer att göras omfattande arkeologiska utgrävningar i landet. Det är ju härifrån man transporterade den begärliga och dyra rökelsen från trädet *Boswellia sacra* (frankinscense) till Judeen och Egypten redan under kung Salomos tid. Det finns en mångtusenårig kulturhistoria begravd under sanden i Oman som ännu väntar på att bli upptäckt.

Moské vid ingången till Jobs grav.

Text och bild: Tarja Salmi-Jacobson, 2014